

Pwyllgor	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
Teitl yr Adroddiad	<ul style="list-style-type: none"> • Adroddiad Blynyddol Addysg 2018-2019, 2019-20 • Ymateb yr Adran Addysg i'r Pandemig COVID-19 • Blaenoriaethau'r Adran Addysg
Dyddiad y cyfarfod	4 Chwefror 2020
Awdur	Garem Jackson, Pennaeth Addysg
Aelod Cabinet Perthnasol	Cynghorydd Cemlyn Rees Williams

1. CEFNDIR

1.1 Roedd bwriad cyflwyno deilliannau haf 2019, ynghyd ag Adroddiad Blynyddol yr Adran Addysg ar gyfer y flwyddyn addysgol Medi 2018-Awst 2019 gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 19 Mawrth 2020.

1.2 Fodd bynnag, yn sgil pandemig COVID-19, ni gynhaliwyd cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu fel y bwriadwyd, ac o ganlyniad, bron i flwyddyn yn ddiweddarach, cyflwynir y canlynol gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi sydd yn cyfuno dwy flynedd o berfformiad (sef blwyddyn addysgol 2018-19 a 2019-20):

- Adroddiad Blynyddol yr Adran Addysg 2018-19 a 2019-20
- Crynodeb o ymateb yr Adran Addysg i'r Pandemig COVID-19
- Blaenoriaethau'r Adran Addysg 2020-21.

2. ADRODDIAD BLYNYDDOL YR ADRAN ADDYSG

2.1 Yn unol â chais y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi, mae'r Adran Addysg yn llenwi'r bwlch a grëwyd yn sgil COVID-19 ac wedi llunio Adroddiad Blynyddol (2 flynedd) er mwyn galluogi'r craffwyr i gael trosolwg cyflawn o waith yr Adran. Gwelir yr Adroddiad Blynyddol yn Atodiad 1.

2.2 Mae'r Adran Addysg yn cydnabod nad tasg hawdd yw sicrhau craffu effeithiol ar ddogfen sydd yn cwmpasu cyfnod o ddwy flynedd ar lawr pwyllgor, ac o ganlyniad, wedi ceisio llunio adroddiad cryno, sydd yn tynnu sylw at brif waith arferol yr Adran, nodweddion cadarnhaol, ynghyd â meysydd sydd angen sylw dros y cyfnod nesaf.

3. YMATEB YR ADRAN ADDYSG I BANDEMIG COVID-19

3.1 Yn ychwanegol i'r Adroddiad Blynyddol, yn Atodiad 2 mae'r Adran Addysg wedi cynnwys copi o sleidiau a rannwyd eisoes gyda holl aelodau etholedig Gwynedd mewn fforwm gaeedig er mwyn rhannu gwybodaeth am y modd y bu i'r Adran gefnogi ysgolion ac ymateb i sefyllfa COVID-19 ers Mawrth 2020.

3.2 Gellir crynhoi ymateb yr Adran Addysg ac ysgolion i'r cyfnod clo cyntaf i'r meysydd canlynol:

- Gofal Plant
- Lles

- Dysgu o Bell
- Technoleg Gwybodaeth
- Y Gymraeg

a thrwy gyfrwng y sleidiau atodol caiff yr aelodau eu tywys drwy ymateb yr Adran Addysg ac ysgolion i'r cyfnod clo a COVID-19.

3.3 Yn ychwanegol, dymunwn fanylu ymhellach isod ar rai darpariaethau mewn ymateb i'r cyfnod clo a COVID-19.

3.4 Gwasanaeth ADYaCH

Bu i'r gwasanaeth ADYaCh gefnogi ysgolion a chynnal y gwasanaeth drwy gydol y cyfnod clo a thu hwnt, gan gynnwys:

- Darparu adnoddau a chynghor ar ystod o bynciau yn ymwneud ag ymdopi â'r argyfwng ar wefan y gwasanaeth (www.adyach.cymru). Bu i drawiadau unigol misol ar y wefan gynyddu o 15,000 ym mis Ionawr i 130,000 ym mis Ebrill.
- Dyrannu aelod staff cyswllt i bob ysgol gyda'r cyfrifoldeb am gyfathrebu'n wythnosol gyda nhw, a chynnig cymorth a chynghor ar achosion unigol. Mae arweinwyr ysgolion wedi gwerthfawrogi'r gwasanaeth hwn.
- Cynnal cyfarfodydd sicrhau ansawdd brys er mwyn nodi pryderon sylweddol a godwyd gan ysgolion, ac ymateb iddynt.
- Darparodd swyddogion lles addysg gyswllt a chymorth rheolaidd ar gyfer teuluoedd sy'n fregus ac fe wnaethant hwyluso cyfathrebu ag ysgolion eu plant.
- Bu i'r Gwasanaeth Seicoleg Addysg gadw cyswllt rheolaidd ag ysgolion, a darparu cymorth ac arweiniad yn ymwneud â materion lles ac iechyd emosiynol.
- Cynyddu capasiti i ddarparu cwnsela mewn ysgolion i ddisgyblion o flwyddyn 6 i fyny, a pharhaodd cwnselwyr i weithio gyda disgyblion trwy fideo-gynadledda trwy gydol y cyfnod clo a chau ysgolion.
- Bu i'r system 'Cynllun Datblygu Unigol (CDU) Ar-lein' alluogi parhad mewn monitro cynnydd dysgwyr, a chynnal adolygiadau statudol yn rhithiol.
- Parhaodd prosesau mynediad at ddarpariaeth er mwyn sicrhau cymorth di-dor. Oherwydd cyfathrebu rheolaidd roedd posib trefnu hyfforddiant pwrpasol ar gyfer cymorthyddion addysgu sy'n gweithio gyda disgyblion unigol, hyfforddiant ar ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr â nam ar y synhwyrâu, rhannu adnoddau, deunyddiau addysgu, a darparu cynghor i rieni trwy gyfarfodydd fideo.
- Ni dderbyniodd yr Awdurdod her Tribiwnlys yn ystod y cyfnod, ac fe ddatryswyd tri achos datrys anghytundeb yn ystod y cyfnod cau ysgolion ac, o ganlyniad, nid aeth yr achosion hyn i dribiwnlys.
- "Darparwyd hyfforddiant a chymorth gwerth chweil i staff ysgolion" a wnaeth alluogi ysgolion er enghraifft i barhau i gynnal sesiynau ELSA (Emotional Literacy Support Assistant).
- Mae Swyddogion Ansawdd ADY wedi darparu cymorth defnyddiol i staff perthnasol ysgolion wrth iddynt baratoi ar gyfer y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol (2020), fel diwygio'u map darpariaeth.

3.5 Mae nodweddion da'r gwasanaeth mewn ymateb i COVID-19 a amlinellir uchod hefyd wedi eu cynnwys yn adroddiad Arolwg Thematig Estyn ar waith yr Awdurdod Lleol i gefnogi ysgolion ac UCDAu yn ystod y pandemig.

3.6 Technoleg Gwybodaeth

Bu'r Adran Addysg yn rhagweithiol a blaengar iawn ym maes TGCh yn ystod y cyfnod clo hefyd gan sicrhau 1,200 o ddyfeisiadau Chromebook a 175 o ddyfeisiadau MiFi i deuluoedd heb fynediad at dechnoleg.

3.7 At hyn, bu i'r Adran Addysg lunio polisïau a gweithdrefnau blaenllaw er mwyn caniatáu ysgolion Gwynedd i fod yn dysgu o bell drwy dechnoleg dysgu byw. Bu i bolisi blaengar Gwynedd maes o law gael ei fabwysiadu gan nifer o awdurdodau eraill, a bu'r Awdurdod yn flaengar yn hyrwyddo ac annog sesiynau dysgu byw gyda'n hysgolion.

3.8 Dyma gameo o Adroddiad Thematig Estyn ar waith yr Awdurdod Lleol i gefnogi ysgolion ac UC Dau:

Cameo: Dysgu digidol fel etifeddiaeth o'r pandemig

Mae'r awdurdod wedi cyflymu ei gynllun strategol i ddarparu gliniadur i bob disgybl ym mlynnyddoedd 5-11, gyda'r dyraniad cyntaf i'w dosbarthu yn y gwanwyn ar gyfer y rhai yng nghyfnod allweddol 4. Hefyd, mae'r strategaeth hon yn cynnwys darparu gliniadur gwaith newydd i bob athro er mwyn hwyluso dysgu digidol. O ganlyniad, mae ysgolion yn gallu cynllunio ar gyfer dyfodol lle mae gan ddysgwyr fwy o fynediad at TGCh, gan sicrhau felly fod medrau digidol newydd a ddysgwyd yn ystod cyfnodau clo wedi'u gwreiddio yn yr addysgu a'r dysgu at y dyfodol.

3.9 Cyfathrebu

Yn ychwanegol, bu i'r Adran Addysg roi bri mawr ar gyfathrebu gyda rhan-ddeiliaid yn ystod y pandemig, gan geisio sicrhau arweiniad, canllawiau a phenderfyniadau amserol i alluogi ysgolion weithredu yn y modd mwyaf priodol o dan yr amgylchiadau. Cyflëir arwyddocâd y cyfathrebu amserol hwn yn Adroddiad Thematig Estyn:

Mae'r Pennaeth Addysg wedi cynnal cyfathrebu uniongyrchol a chyson gyda swyddogion, arweinwyr ysgol a gydag aelodau etholedig trwy gydol y pandemig.

Bu cydweithio cadarn o fewn y fforwm strategol cynradd a fforwm strategol y penaethiaid uwchradd yn ystod y cyfnod clo. Daethpwyd i gytundeb am yr holl benderfyniadau, cynlluniau a pholisïau drwy'r fforymau hyn a thrwy'r dull cyson hwn o gyfathrebu. Roedd arweinwyr ysgol yn gwerthfawrogi hyn ac yn teimlo ei fod yn adlewyrchu'r cydgyfrifoldeb a rennir rhwng yr awdurdod lleol ac ysgolion.

3.10 Y Gymraeg

Yn ystod y cyfnod clo mae staff y Canolfannau Iaith wedi gorfod addasu a thrawsnewid y ffordd y maent yn darparu cefnogaeth i hwyrddyfodiaid i gaffael y Gymraeg. Yn wir, staff y Canolfannau Iaith oedd y cyntaf i beilota cynnal sesiynau dysgu byw yn ystod Tymor yr Haf 2020, a hynny er mwyn cynnal iaith lafar hwyrddyfodiaid a fu'n mynychu'r Canolfannau Iaith yn ystod y flwyddyn addysgol 2019-20. Roedd staff y Canolfannau Iaith a'r ysgolion yn cydnabod mai dim ond drwy'r sesiynau dysgu byw yma roedd mwyafrif o'r dysgwyr a oedd yn hwyrddyfodiaid yn cael mynediad i'r Gymraeg a chyfle i ymarfer eu sgiliau siarad a gwranddo. I ategu'r sesiynau dysgu byw, roedd staff y Canolfannau Iaith hefyd wedi sefydlu Google Classrooms i'r dysgwyr ar Hwb i roi cyfleoedd pellach i'r hwyrddyfodiaid ymarfer a chaffael y Gymraeg. Dyma gameo o Adroddiad Thematig Estyn ar waith yr Awdurdod Lleol i gefnogi hwyrddyfodiaid:

Cameo: Cefnogi dysgwyr sy'n newydd i'r iaith Gymraeg

Un enghraifft o gydweiddiad clos yr awdurdod lleol a GwE yw eu hymagwedd at gynorthwyo ysgolion i ddatblygu medrau iaith Gymraeg disgyblion. Gwelodd rai ardaloedd arfordirol o Wynedd fewnlifiad sylweddol o bobl nad ydynt yn siaradwyr Cymraeg yn ystod y cyfnod clo. Ychwanegwyd at yr her o ddarparu ar gyfer eu hanghenion ieithyddol pan

ailagorodd ysgolion ym mis Medi gan yr anawsterau wrth gynnal unedau iaith Gymraeg ar eu ffurf draddodiadol. I wrthsefyll hyn, er mwyn cynorthwyo ysgolion cynradd, trefnodd yr awdurdod lleol i'r athrawon arbenigol ddarparu gwasanaeth allymestyn ar sail clwstwr, tra bod swyddog cefnogi gwelliant y clwstwr yn gweithio gyda'r ysgolion i greu ac addasu cynlluniau gwaith Gymraeg.

4. BLAENORIAETHAU'R ADRAN ADDYSG

Gagendor Lles a Chyrhaeddiad

- 4.1 Yn sgil y pandemig a'r cyfnod clo, mae'r Adran Addysg a'r Cyngor wedi adnabod y gagendor lles a chyrhaeddiad fel un o'r prif flaenoriaethau ar gyfer y flwyddyn addysgol 2020-21 yn sgil ysgolion yn ail-agor i ddysgwyr ar gyfer y flwyddyn addysgol newydd ym Medi 2020.
- 4.2 Rydym yn ymwybodol fod pandemig COVID-19 a'r cyfnod clo wedi amlygu bregusrwydd y sector blynyddoedd cynnar. O ganlyniad, dros y cyfnod nesaf bwriedir canolbwyntio ar ddeall effeithiau'r cyfnod clo ar les plant bach, gan adolygu ein trefniadau a'n darpariaethau fel Cyngor er sicrhau'r cychwyn gorau i deuluoedd â phlant 0-5 oed.
- 4.3 Yn sgil y cyfnod clo cyntaf, roedd pryder y gallai rhai plant a phobl ifanc gael eu gadael ar ôl o safbwynt eu cyrhaeddiad addysgol, ac y byddai angen cymorth ychwanegol ar rai ohonynt i gau'r bwlch hwnnw, ynghyd â'r angen am gefnogaeth gyda'u lles.
- 4.4 Er mwyn ymateb i'r pryder hwn, ers Medi 2020 mae pob ysgol yng Ngwynedd yn gweithredu 'Rhaglen Cyflymu'r Dysgu' gydag arian gan Lywodraeth Cymru er mwyn ymateb i effaith y cyfnod clo ar les a chyrhaeddiad rhai grwpiau penodol o ddysgwyr 5-16 oed. Mae'r Adran Addysg ar y cyd gyda GwE yn cefnogi'r ysgolion i weithredu'r rhaglen hon.
- 4.5 Tu hwnt i'r ysgol, rydym hefyd yn sylweddoli fod y grŵp oedran 16-24 wedi eu heffeithio'n anghymesur gan yr argyfwng yn fwy nag unrhyw grŵp oedran arall. Mae bwriad felly i roi sylw penodol i'r maes hwn er mwyn lliniaru unrhyw sgil-effeithiau, gan sicrhau fod pobl ifanc yn cael cefnogaeth a darpariaeth briodol i'w galluogi i ffynnu.
- 4.6 At hyn, mae'r gwasanaeth ADYaCh wedi creu llyfrgell o adnoddau i hyrwyddo lles a iechyd meddwl sydd ar gael ar wefan y gwasanaeth, ac mae'r gwasanaeth wedi ychwanegu cynhwysedd i'r gwasanaeth cwnsela er mwyn sicrhau cefnogaeth i ddysgwyr yn dilyn y cyfnod clo.

Dysgu Cyfunol

- 4.7 Yn gynnar yn y cyfnod clo, bu'r Adran Addysg yn flaengar wrth lunio polisiau a gweithdrefnau blaenllaw er mwyn caniatáu ysgolion Gwynedd i fod yn dysgu o bell drwy dechnoleg dysgu byw. Bu i bolisi blaengar Gwynedd maes o law gael ei fabwysiadu gan nifer o awdurdodau eraill.
- 4.8 Yn gynnar yn y cyfnod clo, bu'r Adran Addysg yn rhagweithiol yn hyrwyddo gwerth sesiynau dysgu byw o safbwynt hyrwyddo lles, a chyfoethogi'r profiad dysgu i ddysgwyr. Staff y Canolfannau Iaith oedd ymhlith y cyntaf i dreialu sesiynau dysgu byw er mwyn sicrhau bod hwyrddyfodiad yn parhau i allu meithrin eu sgiliau llafar yn y Gymraeg.
- 4.9 Dangosodd arolwg Comisiynydd Plant Cymru fod disgyblion yng Ngwynedd yn fwy cadarnhaol ynglŷn â'r profiadau dysgu a gawsant yn ystod y cyfnod clo na hynny a welir yn

genedlaethol. Pan ofynnwyd y cwestiwn, 'Pa mor hyderus ydych chi'n teimlo am eich dysgu', teimlai 59% o ddisgyblion Gwynedd yn hyderus neu'n hyderus iawn o gymharu â 51% ledled Cymru.

4.10 Yn sgil ail-agor ysgolion ym mis Medi 2020 bu'r Adran Addysg a GwE yn rhagweithiol yn cefnogi ein hysgolion i gynllunio ar gyfer gwahanol senarios ble gallai ysgolion fod yn symud i ddysgu cyfunol yn rhannol neu'n llawn am gyfnodau yn ystod y tymor mewn ymateb i sefyllfa COVID-19 ar lefel swigen, ysgol leol, ardal neu sefyllfa ble gwelir pob ysgol yn gorfod cau.

4.11 Cydnabyddir, fod y cwricwlwm wedi ei oedi yn ystod y cyfnod clo cyntaf, a arweiniodd at amrywiaeth yn y ddarpariaeth a'r profiadau dysgu ar gyfer ein dysgwyr ar draws y gyfundrefn addysg yng Ngwynedd. Rhaid cydnabod hefyd, wrth gwrs, yr amrywiaeth yn amodau'r dysgwyr a'r aelwydydd hefyd; o deuluoedd gyda nifer o blant ond mynediad cyfyngedig i ddyfeisiadau digidol, i rieni'n gweithio o adref ac yn ceisio cyfarch a chefnogi eu plant gyda'r ddarpariaeth addysg o bell ar yr un pryd, i rieni yn methu cefnogi eu plant gyda'r ddarpariaeth addysgol, a theuluoedd bregus ble byddai'r plant yn cael anogaeth i fynychu'r ysgol i dderbyn gofal.

4.12 Dywed Adroddiad Thematig Estyn ar waith yr Awdurdod Lleol i gefnogi ysgolion ac UCDAu:

O ran parhad dysgu yn ystod y pandemig, ceir cryn amrywio yn llwyddiannau ysgolion unigol. Yn gyffredinol, yr ysgolion hynny a oedd yn peri pryder cyn y pandemig yw'r ysgolion hynny hefyd sydd heb weithredu mor llwyddiannus yn ystod y pandemig.

Mae cymorth wedi parhau ar gyfer nifer o ysgolion uwchradd sy'n achosi pryder. Er enghraifft, mae'r byrddau gwella carlam, dan gadeiryddiaeth y Pennaeth Addysg, wedi dechrau ailymgynnull. Caiff ysgolion sy'n peri pryder eu trafod yn y cyfarfod BAS, ble ceir craffu a her. Mae'r Aelod Cabinet dros Addysg yn parhau i graffu ar waith y gwasanaeth, gan fanteisio ar gyfleoedd i gasglu tystiolaeth uniongyrchol drwy ymweliadau ysgol. Mae swyddogion GwE a'r awdurdod lleol wedi rhannu samplau o gynlluniau ysgolion ar gyfer dysgu o fis Medi gydag ef. Yn gyffredinol, mae'n teimlo bod y cynlluniau hyn yn cadarnhau sefyllfaoedd yr ysgolion cyn y pandemig, sef mai'r ysgolion hynny a oedd yn gweithredu'n fwyaf llwyddiannus bryd hynny yw'r rhai â'r cynlluniau mwyaf cadarn ar hyn o bryd.

4.13 Rydym bellach ynghanol cyfnod clo arall, gyda'r pwyslais yn sicr y tro hwn ar barhad addysg a'r cwricwlwm, ac unwaith eto, mae'r Adran Addysg wedi bod yn rhagweithiol yn annog ysgolion i gynnal sesiynau dysgu byw o safbwynt hyrwyddo lles, a chyfoethogi'r profiad dysgu i'r disgyblion.

4.14 At hyn, mae'r Aelod Cabinet wedi gofyn i GwE am adroddiad fydd yn rhoi sicrwydd iddo o safbwynt cysondeb y profiadau a chysondeb yn ansawdd yr addysg a ddarperir i ddysgwyr ar draws y gyfundrefn ysgolion yng Ngwynedd yng nghyd-destun dysgu cyfunol, sef sesiynau dysgu byw a darpariaeth addysg o bell. Gall GwE ymhelaethu ymhellach ar ansawdd a chysondeb y ddarpariaeth addysgol gan ein hysgolion yng Ngwynedd yn Rhan B.